

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในอรรถกถาชาดกและชาดกที่แต่งในประเทศไทย (ปัญหาชาดก อนุชัชยบัณฑิตชาดก และตีวีชัชยชาดก) เฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับบทบาทผู้หญิง ซึ่งนอกจากจะได้ภาพสะท้อนจากสังคมจริงตามยุคสมัยของเรื่องชาดกแล้ว ยังเป็นบทบาทตามทัศนะและคำสอนของพุทธศาสนาอีกด้วย นับว่าเป็นการได้รับความรู้ทั้งในด้านสังคมศาสตร์และปรัชญาศาสนานำขึ้นพื้นฐานในพร้อมกัน นอกจากนี้ยังได้ทราบถึงการถ่ายทอดและรับอิทธิพลความคิดโดยมีวรรณกรรมเป็นสื่อ

บทบาทผู้หญิงที่ปรากฏในอรรถกถาชาดกได้มีอิทธิพลต่อชาดกที่แต่งในประเทศไทย ในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ 5 ประเด็น คือ บทบาทผู้หญิงที่ให้โทษแก่ผู้อื่น บทบาทผู้หญิงในฐานะมารดาที่มีความรักต่อลูก บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในฐานะภรรยา บทบาทผู้หญิงที่เป็นเพศอ่อนแอ และบทบาทเบ็ดเตล็ด นอกจากนี้บทบาทเหล่านี้ชาดกที่แต่งในประเทศไทยยังได้แสดงให้เห็นบทบาทผู้หญิงในลักษณะที่ต่างไปจากอรรถกถาชาดก ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของตนเองด้วย ใน 7 ลักษณะ บทบาทคือบทบาทผู้หญิงที่มีความรู้ความสามารถพิเศษ บทบาทผู้หญิงเป็นที่พึ่งและช่วยเหลือสามีได้ บทบาทผู้หญิงงามเป็นที่ต้องการเสาะหาของชาย บทบาทผู้หญิงที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด บทบาทผู้หญิงที่มีความซื่อสัตย์และร่วมทุกข์สุขกับสามี บทบาทผู้หญิงที่ช่วยเหลือตนเองได้ และ บทบาทผู้หญิงในฐานะที่เป็นภรรยาเดียว บทบาทเหล่านี้เห็นว่าสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของสังคมที่ยอมรับและยกย่องผู้หญิงมากกว่า สังคมอันเมื่อสมัยพุทธกาลดังที่ปรากฏในอรรถกถาชาดก

ส่วนสำคัญที่ทำให้การศึกษารolesของผู้หญิงในวิทยานิพนธ์นี้มีคุณค่าการที่บทบาทผู้หญิงที่ศึกษาได้เหล่านี้มีส่วนข้อสื่อคำสอนของพุทธศาสนา อันได้แก่ประเด็นดังต่อไปนี้คือ คำสอนเรื่องความเป็นต้นเหตุแห่งทุกข์ คำสอนเรื่องความกตัญญูทุกเวท คำสอนเรื่องสภาวะธรรม คำสอนเรื่องกรรมและผลของกรรม คำสอนเรื่องการคบมิตร คำสอนเรื่องความรัก คำสอนเรื่องหลักการครองเรือน และคำสอนเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับผู้หญิง คำสอนเหล่านี้ในอรรถกถาชาดกและชาดกที่

แต่งในประเทศไทย ได้ใช้บทบาทผู้หยิ่งในลักษณะต่าง ๆ เป็นตัวอย่างประกอบอธิบายคำสอน
ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ศึกษาทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายของคำสอนได้ดังนี้

จากผลการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้สนใจอาจใช้เป็นพื้นฐานนำไปสู่การศึกษาเปรียบเทียบ
บทบาทผู้หยิ่งจากแหล่งข้อมูลและยุคสมัยอื่นได้ต่อไป เพื่อศึกษาให้เห็นถึงพัฒนาการของ
บทบาทผู้หยิ่งในสังคม หรืออาจศึกษาถึงความเกี่ยวเนื่องของพัฒนาการทางสังคมกับพัฒนาการ
ของบทบาทผู้หยิ่งในแต่ละยุคสมัยต่อไปในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย